

NIL GEJMEN

UPOZORENJE
O SADRŽAJU

*KRATKE IZMIŠLJOTINE I
DRUGI UZNEMIRUJUĆI PRIZORI*

Preveo
Draško Roganović

■ Laguna ■

Naslov originala

Neil Gaiman

TRIGGER WARNING

Copyright © 2015 Neil Gaiman

The right of Neil Gaiman to be identified as the Author of the Work has been asserted by him in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Nisam siguran kako sam završio kod poštenog holivudskog agenta koji čita knjige iz ličnog zadovoljstva, ali pre osamnaest godina baš to mi se dogodilo. Još uvek mi je agent, još uvek je pošten i još uvek najviše od svega voli kratke priče. Ova zbirka pripovesti posvećena je Džonu Levinu.

Sadržaj

Uvod.	ix
Upozorenje o sadržaju.	1
Sklapanje stolice	3
Problem sa Kasandrom	16
Dole, u moru, gde sunce ne sija.	38
„Istina je pećina u Crnim planinama...“	42
Moja poslednja gazdarica	76
Avanturistička priča	81
Narandžasta.	86
Kalendar priča	96
Slučaj Smrti i meda	127
Čovek koji je zaboravio Reja Bredberija	149
Jerusalim	156
Klik-Klak Zvečidžak	165
Zazivanje neznačajne	171
„I plakaću, kao Aleksandar“	186

Nikoliko sati	192
Dijamanti i biseri: Bajka za malu decu.	226
Povratak Vitkog Belog Vojvode.	230
Ženski rod	243
Poštovanje formalnosti	250
Veštičja posla	253
Na <i>Reilig Òdhrain</i>	255
Crni pas	259
Napomene	305
O autoru.	309

Sklapanje stolice

Danas sam nameravao da počnem da pišem.
Priče me čekaju, kao bura u daljini
gundaju i trepere na sivom horizontu
a tu su i mejlovi i predgovori
i knjiga, čitava vražja knjiga
o jednoj zemlji i putovanju i verovanju
koju treba ovde da napišem.

Sklopio sam stolicu.
Sečivom otvorio kartonsku kutiju
(i sečivo sâm sastavio)
povadio delove i pažljivo ih preneo uza stepenice.

„Funkcionalnom sedištu za savremeno radno mesto“
Uglavio sam pet točkića u osnovu,
i saznao da naležu u ležišta praćeni baš prijatnim *kvrc*.
Pritegao naslone za ruke šrafovim,
zbunjen time šta ide levo a šta desno,
i šrafovim koji nisu onakvi kakvi bi trebalo da budu

na osnovu opisa iz uputstva. A zatim i postolje ispod sedišta, što se pričvršćuje sa šest šrafova od 40 mm (što, sasvim zbunjujuće, behu šest šrafova od 45 mm).

A zatim naslon za glavu na naslon za leđa, pa naslon za leđa za sedišta, gde su i nastali problemi jer su srednji šrafovi s obe strane odbijali da se provuku i zavrnu.

Sve ovo iziskuje vreme. Orson Vels glumi Harija Lajma na starim radio-snimcima, dok ja sastavljam stolicu.

Orson sreće fatalnu žensku i podlu gitaru, i nekog debeljka, i njujorškog gangstera u egzilu, i već je spavao sa ženskom, rešio misteriju, pročitao scenario i strpao sve pare u džep pre nego što sam ja uspeo da sastavim svoju stolicu.

Sklapanje knjige je pomalo nalik sklapanju stolice. Možda bi trebalo da uz njega slede neka upozorenja, baš kao što i stolica ima uputstva.

U svaki primerak da zadenu presavijeni list papira, što nas upozorava:

„Samo za ličnu upotrebu.“

„Ne koristiti kao stolicu ili merdevine.“

„Nepridržavanje navedenih upozorenja može izazvati ozbiljne povrede.“

Jednoga dana ću napisati još jednu knjigu, a kad je završim,

popću se na nju,
kao na stolicu ili na merdevine,
ili na visoke stare drvene lestve prslonjene uz neko
šljivino stablo,
u jesen,
i više me neće biti.
Ali zasad ću ipak slediti ova upozorenja
i završiti sklapanje stolice.

Lunarni lavirint

Te letnje večeri peli smo se uz blagu padinu brda. Bilo je prošlo pola devet, ali se i dalje činilo kao da je tek popodne. Nebo je bilo plavo. Sunce se nalazilo nisko na horizontu, pa je zapljusnulo oblake zlatnim, losos-ružičastim i ljubičastosivim nijansama.

„I kakav mu je bio kraj?“, upitao sam vodiča.

„Nema mu kraja“, rekao je on.

„Ali rekao si da ga više nema“, uzvratio sam. „Lavirinta.“

Na lunarni lavirint sam nabasao na internetu, u jednoj od sitnih fusnota na sajtu koji vam govori šta sve važno i interesantno možete naći ma gde se u svetu zatekli. Neuobičajene lokalne atrakcije: što kičastije, to bolje – naročito ako su ljudskih ruku delo. Ne znam zašto me toliko privlače, ti Stounhendži od automobila i žutih školskih autobusa, polistirenske makete ogromnih kolutova sira, neubedljivi dinosaurusi izliveni od cementa koji se kruni, i sve tome slično.

Potrebni su mi, a i pružaju mi izgovor da, gde god se našao, zaustavim auto pa zapravo i popričam s ljudima. A ti ljudi su me pozivali u svoje domove, i svoj život, samo zato što sam

svesrdno uživao u zoološkim vrtovima koje su skleпали od delova automobilskih motora, kućama koje su sazidali od limenih konzervi i kamenih blokova pa ih presvukli aluminijumskom folijom, u istorijskim prizorima insceniranim sa lutkama iz izloga kojima se ljušte lica. I svi ti ljudi što prave drumske atrakcije prihvataju me onakvog kakav jesam.

* * *

„Sve smo spalili“, rekao mi je moj vodič. Bio je postariji i hodao je uz pomoć štapa. Sreo sam ga kako sedi na klupi ispred mesne gvoždare i zamolio da mi pokaže mesto gde je nekada bio podignut lunarni lavirint, a on je pristao. Nismo baš brzo napredovali preko livade. „Kraj lunarnog lavirinta? To je bar lako. Grmlje ruzmarina se zapalilo, zapucketalo i rasplamsalo se. Gusti dim se spustio podno brda i sve nas pomalo podsetio na pečenu jagnjetinu.“

„A zašto se zvao baš lunarni lavirint?“, upitao sam. „Da li samo zarad aliteracije?“

Porazmislio je o tome. „Ne bih ti znao reć“, odgovorio je. „Ni da l' je zato, ni da l' nije. Zvali smo ga lavirintom, iako je zapravo samo koloplet staza...“

„Kul splet staza“, ponovio sam.

„Imali smo svojevrsne tradicije“, počeo je on. „Hodili bi njime veće nakon punog meseca. Krenuli bi od ulaza. Potom bi našli put do središta, a zatim se okrenuli i probali da se vratimo istim putem. Kao što rekoh, počeli bi da hodamo njime tek one noći kad bi mesec počeo da se ojeda. I dalje bi bilo dovoljno svetlo da se tuda hodi. Išli bi njime svake noći kada je mesečina dovoljno jarka da se put mogao razaznati. Došli bi vama i šetali. Uglavnom u parovima. Tako bi išli sve dok se mesec ne bi potpuno zamračio.“

„Niko nije išao njime po mraku?“

„O, neki jesu. Ali oni nisu bili kao mi. Mahom klinци, koji bi uoči zamračenja meseca poneli baterijske lampe. Njime bi išli ti loši klinци, ti izrodi, oni što su hteli da plaše jedni druge. Za te klince je svakog meseca bila Noć veštica. Mnogo su voleli da se plaše. Neki su pričali i da su videli nekog mučitelja.“

„Kakvog sad mučitelja?“ Ta reč me je iznenadila. Ne čujete je često, bar ne u razgovoru.

„Pa valjda nekog što je mučio ljude. Ne znam, nikad ga nisam video.“

Zapahnuo nas je povetarac s vrha brda. Onjušio sam vazduh, ali nisam namirisao nikakvo spaljeno bilje, ni pepeo, ništa što bi odudaralo od te letnje večeri. Odněkud su mirisale gardenije.

„Klinци su dolazili samo kad bi mesec bio potpuno zamračen. Kad bi se pojavio mesečev srp, tad bi došla mlađa deca, a i roditelji bi ih povelі do brda i šetali s njima. Roditelji i deca bi skupa odšetali do središta lavirinta, a odrasli upirali prstom u mlad mesec i objašnjavali da izgleda kao ogromni žuti osmeh, a mali Romul i mali Rem – ili kako god se već deca zvala – smejali bi se i osmehivali, mašući ručicama kao da pokušavaju da skinu mesečev osmeh s nebesa i da ga stave na svoja majušna lica.

A onda, kako je mesec postajao puniji, tako bi pristizali i parovi. Mladi parovi bi tu došli da se udvaraju, ali i stariji, oni što im je prijatno skupa, čiji su dani zabavljanja odavno prošli.“ Sad se gotovo svom težinom oslonio na štap. „Ali nisu zaboravljeni“, dodao je. „To se nikad ne zaboravlja. Sigurno ostane negde u tebi. Čak i ako mozak zaboravi, možda se zubi sećaju. Ili prsti.“

„Jesu li i oni nosili baterijske lampe?“

„Nekim noćima jesu. Nekim noćima nisu. Najpopularnije su bile one noći kad nijedan oblak ne skriva mesec, pa je moglo da se ide lavirintom bez ičega. A pre ili kasnije, svi bi njime išli. Sve dok je mesec rastao, iz dana u dan, ili bolje reći – iz noći u noć. Svet je tada bio prelep.“

„Parkirali bi svoja kola tamo dole, baš tu gde si ti parkirao svoja, na ivici imanja, pa bi se peške popeli uzbrdo. Uvek peške, izuzev onih u kolicima, ili onih koje bi nosili roditelji. A onda bi neki zastali na samom vrhu brda da se ljubavišu. Ali i oni bi išli kroz lavirint. Bilo je tu i klupa, usputnih mesta za predah. Pomislićeš da su se samo mladi ljubavisali, ali činili su to i stariji. Trljali meso o meso. Ponekad bismo ih s druge strane živice čuli kako ispuštaju životinjske zvuke, što bi uvek bio znak da usporimo, ili možda nakratko istražimo neko drugo račvanje staze. To se nije dešavalo često, ali mislim da to sad cenim više nego onomad. Usne što celivaju kožu. Pod mesečinom.“

„Koliko je godina lunarni lavirint stajao ovde pre nego što je izgoreo? Da li je podignut pre ili pošto je sazidana ona kuća?“

Moj vodič je na to snishodljivo frknuo. „Šta je posle, šta je pre...? Sve to vuče duboke korene. Ljudi vole da pričaju o minoskom lavirintu, ali on nije bio ništa u poređenju s ovim. Tek gomila tunela sa rogatim tipom što njime luta usamljen, preplašen i gladan. Znaš da nije stvarno imao glavu bika?“

„Otkud znaš?“

„Po zubima. Bikovi i krave su preživari. Oni ne jedu meso. A minotaur je jeo.“

„To mi nije palo na pamet.“

„Nikome i ne padne.“ Brdo je postajalo sve strmije.

Pomislio sam: *Mučitelji ne postoje, već odavno*. A ja nisam mučitelj. Ali rekao sam samo: „A koliko je bilo visoko grmlje koje je sačinjavalo lavirint? Jesu li to bile prave živice?“

„Bile su prave. I behu visoke onoliko koliko je trebalo da budu.“

„Ne znam koliko u ovim krajevima ruzmarin raste u visinu.“ I nisam znao. Bio sam daleko od doma.

„Mi imamo blage zime. Ovde ruzmarin džiklja.“

„A zašto su ga ljudi uopšte spalili?“

On je zastao. „Bolje ćeš videti kako stvari stoje kad dođemo na vrh brda.“

„A kako stoje?“

„Na vrh brda.“

Brdo je postajalo sve strmije i strmije. Prethodne zime sam povredio levo koleno prilikom pada na ledu, što znači da više nisam mogao brzo da trčim, a ovih dana su mi i brda i stepenice predstavljali izuzetan napor. Koleno bi me pri svakom koraku žacnulo, ljutito me podsećajući na svoje postojanje.

Ako bi saznali da je lokalno čudo koje su želeli da obiđu izgorelo još pre nekoliko godina, mnogi ljudi bi se prosto vratili u kola i odvezli ka svom konačnom odredištu. Ali ja se nisam dao tako lako odvratiti. Neki od najlepših prizora koje sam ikada ugledao behu zamrla mesta: zatvoreni zabavni park u koji sam ušao potkupivši noćnog čuvara pićem; napuštena štala u kojoj je, kako me je obavestio neki seljak, prethodnog leta živelo čak tuce bigfuta. Rekao je da su noću zavijali i da su strašno smrdeli, ali su produžili dalje pre gotovo godinu dana. To mesto je i dalje ispunjavao pogani životinjski vonj, mada je mogao poticati i od kojota.

„Kad bi se mesečev srp stanjio, kroz lunarni lavirint bi išli puni ljubavi“, rekao je moj vodič. „A kad bi se mesec punio, išli bi puni žudnje, a ne ljubavi. Treba li da ti objasnim razliku? Između ovaca i koza?“

„Mislim da ne treba.“

„Ponekad bi došli i bolesni. Došli bi falični i hendikepirani, a neke od njih je trebalo i nositi i gurati u kolicima kroz lavirint. Ali čak su i oni morali sami da biraju put kojim će poći, a ne ljudi koji su ih nosili ili gurali. Niko nije mogao da im bira put umesto njih samih. Kad sam bio mali, ljudi su ih nazivali bogaljima. Drago mi je što ih više ne zovemo bogalji. Tad bi došli i nesrećno zaljubljeni. Usamljeni. A i ludaci, lunatici – i njih bi ponekad doveli ovamo. Ime su dobili po mesecu, pa je jedino ispravno da se mesecu pruži prilika da popravi stvari.“

Približavali smo se vrhu brda. Bio je suton. Nebo je tad već bilo boje vina, dok su oblaci na zapadu zračili sjajem zalazećeg sunca, iako je, gledano s tačke gde sam ja stajao, ono već bilo zamaklo za horizont.

„Videćeš kad se popnemo. Vrh brda je savršeno ravan.“

Hteo sam da i ja nekako doprinesem razgovoru, pa sam rekao: „Tamo odakle ja potičem, pre petsto godina je jedan lokalni velmoža došao kralju u posetu. A kralj mu je pokazao svoj ogromni sto, svoje sveće, svoju divnu oslikanu tavanicu, a videvši svaku od tih stvari, lokalni velmoža bi umesto hvale rekao samo: 'Imam ja lepše, veće i bolje.' Kralj je želeo da dokaže da ovaj blefira, pa mu je rekao kako će narednog meseca doći da jede za njegovom trpezom, većom i lepšom od kraljeve, osvetljenom svećama u svećnjacima većim i boljim od kraljevih, pod oslikanom tavanicom većom i lepšom no kraljeva.“

Vodič me je upitao: „Da li je ovaj prostro stolnjak na zaravan povrhu brda, doveo dvadeset hrabrih muškaraca da im drže sveće, te ga ugostio pod zvezdama Gospodnjim? I u našem kraju pričaju istu priču.“

„To je ta priča“, priznao sam, pomalo ozlojeđen što je moj doprinos tako olako odbačen. „A kralj je morao da prizna da je velmoža bio u pravu.“

„Zar nije gazda dao da ga bace u tamnicu i muče?“, upitao je moj vodič. „Tako se zbilo u verziji koju pričaju u ovim krajevima. Kažu da taj čovek nije stigao ni da okusi *Cordon-bleu* desert koji mu je pripremio glavni kuvar. Narednog dana su ga pronašli odsečenih šaka, sa istrgnutim jezikom uredno zadnutim u džep na grudima i smrtonosnom ranom od metka na čelu.“

„Ovde? U onoj kući tamo iza?“

„Bože blagi, ne. Telo su ostavili u njegovom noćnom klubu. Tamo u gradu.“

Iznenadilo me je koliko je kratko potrajao suton. Na zapadu se još uvek video umirući sjaj sunca, ali je ostatak neba obuzela noć, veličanstvena i modra kao šljiva.

„Dani neposredno pre punog meseca u lavirintu“, počeo je on, „behu rezervisani za nejač i one koje je muka tu naterala. Moja sestra je imala neku žensku boljku. Rekli su joj da će umreti ukoliko joj ne sastružu sve iznutra, a da će možda i tada boljka biti smrtonosna. Stomak joj se naduo kao da u njemu nosi dete a ne tumor, iako je tad već imala preko pet banki. Došla je ovamo dan pre punog meseca i prošla lavirintom. Pod mesečinom ga je prešla od ruba do središta, a zatim se iz centra vratila napolje, bez ijednog pogrešnog koraka ili bilo kakve greške.“

„I šta je bilo s njom?“

„Preživela je“, odgovorio je odsečno.

Stigli smo na vrh brda, ali ja i dalje nisam mogao da razaznam u šta to gledam. Bilo je suviše mračno.

„Porodili su to što je bilo u njoj. I ono je preživelo, bar neko vreme.“ Zastao je, a zatim me potapšao po ruci. „Pogledaj onamo.“

Okrenuo sam se i pogledao. Zapanjila me je sama veličina meseca. Znao sam da je u pitanju optička iluzija, da mesec

nije ništa manji kad se uzdigne više na nebu, ali pomaljujući se, ovaj mesec je zauzimao toliki deo horizonta da sam se setio starih naslovnica mekokoričenih romana koje je slikao Frenk Frazeta, na kojima su se ispred ogromnog meseca ocrtavale siluete muškaraca s visoko uzdignutim mačevima, a setio sam se i slika vukova što zavijaju s vrhova brda, crnih obrisa na pozadini od snežnobelog meseca što ih uokviruje. Ogromni mesec koji se upravo rađao beše žućkast, boje sveže umućenog maslaca.

„Zar je noćas pun mesec?“, upitao sam.

„Pun je mesec, nego šta.“ Zvučao je zadovoljno. „A eno i lavirinta.“

Krenuli smo ka njemu. Očekivao sam da ću videti samo tragove pepela na zemlji, ili čak ni to. Ali umesto toga sam pri puterastoj mesečini ugledao lavirint, zamršen i elegantan, sačinjen od koncentričnih krugova i zavijutaka smeštenih unutar ogromnog kvadrata. Pri tom osvetljenju nisam mogao valjano da procenim proporcije, ali mi se činilo da je svaka stranica tog kvadrata široka barem šezdesetak metara, ako ne i više.

Međutim, biljke koje su opcrtavale lavirint bile su sasvim niske. One najviše bile su visoke jedva stopu. Sagnuo sam se, ubrao jednu igličastu grančicu što se crnela na mesečini, i zgnječio je između palca i kažiprsta. Udahnuo sam i pomislio na pažljivo istranžiranu i začinjenu sirovu jagnjetinu u pećnici poviše granja i iglica što isto ovako mirišu.

Rekao sam: „Mislio sam da ste vi sve ovo spalili i spravili sa zemljom.“

„Jesmo. I ovo više nisu živice. Ali sve raste kad mu za to dođe vreme. Neke stvari se ne daju ubiti. Žilav je ruzmarin.“

„Gde je ulaz?“

„Stojiš na njemu“, rekao je on. Bio je to najobičniji čiča koji je hodao sa štapom i ćaskao sa neznancima. Nikome neće nedostajati.

„A šta se ovde događalo kad bi mesec bio pun?“

„Meštani tada nisu išli lavirintom. To je bila jedna jedina noć kada se sve ono ostalo naplaćivalo.“

Zakoračio sam u lavirint. Nije bilo nimalo teško, posebno ne sa grmljem visine začinskog bilja koje jedva da mi je dosegalo do cevanice. Sve i da se izgubim, mogao sam prosto da zakoračim preko rastinja i izađem odatle. Ali zasad sam sledio stazu koja me je vodila dublje u lavirint. Bilo ju je lako razaznati pri punom mesecu. I dalje sam čuo svog vodiča koji je nastavio priču.

„Neki ljudi su mislili da je čak i to previsoka cena. Zato smo se i popeli ovde, zato smo spalili lunarni lavirint. Popeli smo se uz to brdo kad je mesec bio sasvim taman, noseći zapaljene baklje, kao u onim starim crno-belim filmovima. Svi do jednog smo ih nosili. Pa čak i ja. Ali ne možeš sve da ubiješ. Neće to tako.“

„A što baš ruzmarin?“, upitao sam.

„Ruzmarin je za uspomene“, odgovorio mi je.

Mesec žut kao maslac uzdizao se brže no što sam mislio i očekivao. Sad se pretvorio u bledo avetinjsko lice na nebu, spokojno i saosećajno, a boja mu je postala bela, bela kao kost.

Čovek je rekao: „Uvek postoji šansa da se bezbedno izađe. Čak i u noći punog meseca. Prvo treba da dođeš do središta lavirinta. Tamo se nalazi fontana. Videćeš. Ne možeš da je promašiš. A zatim treba da se istim putem vratiš iz središta. Bez ikakvih stranputica i ćorsokaka, što pri ulasku, što pri izlasku. Sad je verovatno mnogo lakše nego dok je grmlje bilo visoko. Ima neke šanse. U suprotnom, lavirint će te izlečiti od svega što te muči. Naravno, moraćeš da trčiš.“

Osvrnuo sam se. Ali više nisam video svog vodiča. Preda mnom se s one strane grmljem iscrtanih šara nalazilo nešto, neka crna senka što je nečujno tapkala šapama duž ivica kvadrata. Bila je veličine golemog psa, ali nije se kretala poput psa.

Zabacila je glavu, te razgaljeno i veselo počela da zavija na mesec. Ogromnom zaravni na brdu odjekivali su radosni urlici, a ja sam se zateturao napred, dok mi je koleno sevalo od dugog uspona.

Mogao sam da razaznam mustru lavirinta. Mesec iznad mene sijao je jarko kao dan. Luna je dosad uvek prihvatila moje darove. Neće me valjda izdati sad, na samom kraju.

„Trk“, začuo se gotovo režeći glas.

Potrčao sam kao jagnje, praćen zvukom njegovog smeha.

Problem sa Kasandrom

I demo ti tako Skali i ja obalom amsterdamskog kanala, u pet izjutra noseći perike a la Starski-i-Hač, sve sa zulufima. Te noći nas je bilo deseterica računajući i mladoženju, Roba, kog smo poslednji put videli lisicama svezanog za krevet u četvrti crvenih fenjera, međunožja prekrivenog penom za brijanje, dok se njegov budući šurak kikotao i šljepkao po dupetu kurvu koja je držala britvu, na šta sam ja pogledao u Skalija, a Skali u mene, te je rekao: „Ono što ne vidimo, ne možemo ni da cinkarimo?“, a ja klimnuo glavom, jer postoje pitanja na koja ne želite da imate odgovor kad mlada počne zajedljivo da zapitkuje o momačkoj večeri, te smo šmugnuli po piće, ostavivši za sobom njih osmoricu, sa Starski-i-Hač perikama (od kojih je jedan bio manje-više go i okovan za krevet čupavim roze lisicama, pa se činilo da počinje da sumnja kako ova avantura ipak nije tako dobra ideja), u sobi što je mirisala na sredstvo za čišćenje i jeftin tamjan, a zatim seli pokraj kanala, ispijali limenke danskog svetlog piva i ćaskali o starim dobrim vremenima.

Skali – čije je pravo ime bilo Džeremi Porter, ali ga ovih dana svi zovu Džeremi, mada je za sve bio Skali kad nam je

bilo jedanaest godina – i budući mladoženja, Rob Kanningem, išli su sa mnom u školu. Manje-više smo izgubili kontakt, pa se ponovo pronašli na ovaj današnji lenji način, preko *Friends Reunited*, Fejsbuka i koječega sličnog, i tako smo se Skali i ja sad videli prvi put od naše devetnaeste godine. Zbog perika a la Starski-i-Hač, koje su bile Skalijeva ideja, izgledali smo kao da glumimo braću u nekom TV-filmu: Skali je bio niski, zdepasti brat s gustim brkovima, a ja onaj dugajlija. S obzirom na to da sam, otkako sam napustio školu, znatan deo prihoda zaradio kao maneken, dodao bih i „onaj zgodni visoki“, ali niko nije zgodan kad na glavi nosi Starski-i-Hač periku sve sa zulufima.

Pritom me je ispod perike svrbelo.

Seli smo pokraj kanala, a kad nam je ponestalo piva, nastavili smo da pričamo i posmatramo izlazak sunca.

Kad sam video Skalija prošli put, tek što je navršio devetnaest godina i glava mu je bila puna velikih planova. Upravo je bio postao kadet Kraljevskog ratnog vazduhoplovstva. Nameravao je da pilotira avionom, a da pritom tezgari tako što će prilikom letova još i krijumčariti drogu, te će se silno obogatiti ujedno služeći svojoj zemlji. Bila je to jedna od onih suludih ideja kakve je imao tokom celog našeg školovanja. Obično bi mu sve te mahinacije propale. A ponekad bi usput uvalio u nevolje i sve nas ostale.

A sada, dvanaest godina kasnije, pošto je okončao svoju službu u vazduhoplovstvu nakon svega šest meseci zbog nekog neodređenog problema sa skočnim zglobom, ispričao mi je da je stariji partner u kompaniji koja proizvodi prozore s dvostrukom izolacijom, da zahvaljujući razvodu ima manju kuću no što misli da zaslužuje, i da mu je jedino društvo njegov zlatni retriever.

Bio je u šemi s jednom ženom iz te firme za proizvodnju prozora sa izolacijom, ali nije očekivao da će ona ostaviti

svog dečka zarad njega, navodno mu je tako i lakše. „Naravno, otkad sam se razveo, desi mi se da se ponekad probudim uplakan. Pa jeste, hoće to tako“, rekao mi je u jednom trenutku. Nisam mogao da ga zamislim uplakanog, a ionako je to izjavio cereći se svojim širokim skelijevskim kezom.

I ja sam mu ispričao o sebi: još uvek se bavim manekentvom, ispomažem u ortakovoj antikvarnici da bih nekako ubio vreme, i sve više slikam. Imao sam sreće: narod kupuje moje slike. Svake godine održim po jednu sitnu izložbu u Maloj galeriji u Čelsiju, i mada su isprva moje radove kupovali isključivo poznanici – fotografi, bivše devojke i slični – u poslednje vreme mi dolaze i pravi kolekcionari. Pričali smo o danima kojih se izgleda samo Skali seća, kad smo on, Rob i ja bili nerazdvojna, neraskidiva, nesalomiva trojka. Pričali smo o slomljenim pubertetskim srcima, o Kerolin Minton (koja se sad zove Kerolin Kin i udata je za nekog vikara), o onome kada smo se prvi put drznuli da se ušunjamo na projekciju filma za starije od osamnaest, mada ni ja ni on nismo mogli da se setimo koji je to film bio.

A onda je Skali rekao: „Javila mi se Kasandra pre neki dan.“
„Kasandra?“

„Ona tvoja bivša devojka. Kasandra. Sećaš se nje?“
„...Ne.“

„Ma ona iz Rajgejta. Ispisao si njeno ime po svim svojim udžbenicima.“ Mora da sam izgledao krajnje zblanuto, pijano ili pospano, jer je potom dodao: „Upoznali ste se na skijanju, za raspust. O, gospode. *Prva koju si kresnuo*. Kasandra.“

„A“, rekao sam, prisećajući se, prisećajući se svega.
„Kasandra.“

I stvarno sam se setio.

„Aha“, rekao je Skali. „Piskarala mi je na Fejsbuku. Upravlja jednim malim lokalnim pozorištem u istočnom Londonu. Trebalo bi da popričaš s njom.“

„Stvarno?“

„Rekao bih, mislim, ovaj, čitajući između redova poruku koju mi je poslala, da se još uvek pomalo loži na tebe. Ras-pitivala se o tebi.“

Zureći u kanal pri svetlosti praskozorja, pitao sam se koliko je pijan i koliko sam i sâm pijan. Onda sam rekao nešto, ne sećam se više šta, a zatim upitao Skalija da li je upamtio gde je naš hotel, jer sam ja zaboravio, a on mi je rekao da je i on zaboravio i da su svi podaci o hotelu kod Roba, a da je red da ga potražimo i spasemo iz kandži one rasne kurve s liscama i priborom za brijanje, ali onda smo shvatili da ćemo to mnogo lakše izvesti ako se setimo gde smo ga ostavili, te sam u potrazi za nekom naznakom gde smo to ostavili Roba, u zadnjem džepu pantalona pronašao vizitku sa adresom našeg hotela, pa smo se zaputili tamo, a poslednje što sam učinio, pre nego što sam za sobom ostavio kanal i čitavo to nestvarno veče, bilo je da skinem tu svrabnu Starski-i-Hač periku i zafrljačim je u kanal.

Nije potonula.

Skali je rekao: „Znaš da smo ostavili depozit za njih? Ako nisi hteo da je nosiš, ja bih ti je poneo.“ A zatim je dodao: „Mogao bi da se javiš Kasandri.“

Odmahnuo sam glavom. Pitao sam se s kim se to dopisivaao na internetu, koga li je to pobrkao s njom, stopostotno siguran da to nije bila Kasandra.

Problem s Kasandrom je bio sledeći: izmislio sam je.

* * *

Imao sam petnaest godina i tek što nisam navršio šesnaestu. Bio sam neprilagođeni klinac. Upravo sam bio prebrodio fazu naglog tinejdžerskog džikljanja, pa sam iznenada postao

viši od svih svojih drugova i neprijatno svestan svoje visine. Moja majka je bila vlasnica i upravnica omanje ergele jahaćih konja, a ja sam joj pomagao, ali ondašnje devojke – sposobne, zainteresovane za konje, krajnje fine i razborite – delovale su mi zastrašujuće. Kod kuće sam pisao lošu poeziju i slikao akvarele, uglavnom s motivima konja što kasaju po livadama; a u školi – moja škola je bila samo za dečake – umereno sposobno sam igrao kriket, tu i tamo glumio, slušao ploče s drugarima (CD tek što se pojavio, ali su CD plejeri bili skupi i retki, a svi smo redom nasledili gramofone i haj-faj stereo sisteme od roditelja ili starije braće i sestara). A kad ne bismo razglabali o muzici ili sportu, pričali smo o devojkama.

Skali je bio stariji od mene, baš kao i Rob. Sviđalo im se da budem deo njihove ekipice, ali su voleli i da me zadirkuju. Ponašali su se prema meni kao da sam klinac, a ja to nisam bio. A obojica su već bili s devojkama. Zapravo, to nije bilo sasvim tačno; obojica su već bili s istom devojkom, Kerolin Minton, čuvenom po uslugama koje je besplatno pružala i koja bi uvek bar jednom pristala da to radi s vama, pod uslovom da imate moped.

Ja nisam imao moped. Nisam imao dovoljno godina da bih smeo da ga vozim, niti je moja majka mogla da priušti da mi ga kupi (otac mi je umro još dok sam bio mali, od slučajne prekomerne doze anestetika tokom rutinske operacije inficiranog nožnog prsta. Ja se i dan-danas klonim bolnica.) Kerolin Minton sam viđao po žurkama, ali me je stravično plašila, pa sve i da sam imao moped, nisam želeo da svoje prvo seksualno iskustvo proživim s njom.

Skali i Rob su imali i devojke. Skalijeva devojka je bila viša od njega, imala ogromne grudi i interesovala se za fudbal, što je značilo da je i Skali morao da se pretvara da ga zanima